

Simon BLACKBURN

Adevărul. Călăuza rătăciților

traducere de Gabriel Nagâț, Editura Polirom, Iași, 2011

(colecția *Filosofie contemporană*, coordonată de Mircea Dumitru)

Adevărul este a patra carte scrisă de Simon Blackburn tradusă în limba română. Volumul deschide colecția de filosofie contemporană a editurii Polirom, coordonată de prof. Mircea Dumitru, colecție orientată programatic pe tradiție analitică. Nu vom face aici afirmații despre excelenta alegere a acestui titlu pentru a deschide colecția: nu există nici un fel de *feng shui* editorial aici. O colecție de filosofie contemporană pe tradiție analitică nu este doar binevenită în România, ci este necesară. Doar contactul cu un asemenea mod de a filosofa poate risipi cețurile prin care bântuie cultura română, „călăuzită” aproape exclusiv de autori ce aparțin de tradiții filosofice continentale.

Adevărul, subiectul cărții lui Blackburn, este unul dintre cele mai disputate concepte filosofice. În general, opoziția avută în vedere de Blackburn este cea dintre absoluțiști (sau realiști) și relativști. În acest conflict, apărut încă de la nașterea filosofiei occidentale, sunt prezentați participanți cum ar fi Protagoras, Platon, David Hume, Immanuel Kant, Friedrich Nietzsche, William James, Ludwig Wittgenstein, Richard Rorty ș.a. Dintre filosofii enumerați, o bună parte au fost relativști sau absoluțiști, adică au postulat existența unui adevăr universal, general, abstract. În contrast cu acest punct comun relativștilor și absoluștilor,

Blackburn propune o teorie minimalistă (adică deflaționistă) a adevărului, caracterizată în special prin renunțarea la caracterul abstract și general al adevărului și revenirea la particular în sensul de adevăr (în special capitolul 3; de asemenea despre Wittgenstein și Davidson ca minimaliști, capitolele 5 și 8). Un minimalist nu intră pe domeniul meta-teoriei ca să vorbească despre sau să cerceteze adevărul. Pentru a ști ce este adevărul trebuie să vedem care e problema cercetată. De exemplu, dacă problema constă în „Este Blackburn minimalist?“, atunci adevărul constă în faptul că Blackburn este minimalist. Cu alte cuvinte, pentru minimaliști nu există nici o diferență între propoziția p și propoziția „Este adevărat că p “ (un argument de acest fel fiind avansat deja de către Frege).

Un text care să prezinte o poziție minimalistă în teoria adevărului este binevenit în contextul în care problema adevărului ocupă prea puțin spațiul românesc de discuție filosofică, toate teoriile existente în spațiul anglo-saxon (adevăr coerentă, adevăr corespondență etc.) fiind tratate în bloc ca teorii „logice“ sau „epistemologice“ care sunt în contrast cu alte forme de validare a adevărului cum ar fi autoritatea, revelația sau „dreptul la adevăr“ (specific cercurilor de stânga). Ceea ce face cartea lui Simon Blackburn extrem de interesantă este miza aparent paradoxală: este o carte despre marea întrebare „Ce este adevărul?“ și militează în același timp la abandonarea acestei probleme (prin minimalism).

Iovan DREHE

Marilena VLAD

Dincolo de ființă. Neoplatonismul și aporiile originii inefabile

Editura Zeta Books, București, 2011

Cartea de autor a Marilenei Vlad, rezultat al unei asidue cercetări doctorale, vine să îndeplinească două scopuri: primul, intrinsec, de a face o analiză extinsă, documentată, și comprehensivă a problemei principiului în neoplatonism; al doilea, extrinsec, de a ridica pretențiile cercetării românești în filosofia antică.

Contextul acestui studiu a fost creat, în parte, de către autoarea însăși. Participarea la proiectul de traducere a operei lui Plotin¹ și traducerea lui Damascius² au făcut posibilă în spațiul delimitat de folosirea limbii române, după lectura locală a acestor texte fundamentale, o receptare locală cu dublă miză: adaptarea și dezvoltarea limbajului românesc la teme fondatoare ale gândirii europene, și reatașarea cercetărilor noastre la premisele, evoluțiile și pretențiile studiilor internaționale de azi.

Cartea explorează, de-a lungul celor 400 de pagini, problema acelui principiu al lumii care face posibile realitatea și gândirea, și care se află dincolo de toate, chiar dincolo de rațiune și de ființă, acel ceva care nu mai poate fi gândit. Organizarea istorică a cărții facilitează și lectura punctuală a unuia sau altuia dintre momentele evolutive ale temei. Astfel, prima parte este dedicată, după titlu, lui Plotin, dar cuprinde un însemnat capitol despre constituirea acestei tradiții la Platon. Suntem astfel purtați de la ambiguitățile platoniciene și criticile aristoteliciene la structura ierarhică descrisă de Plotin, care pune deasupra și dincolo de

¹ Plotin, *Enneade*, I-VI (3 vol.), trad. V. Rus, L. Peculea, A. Baumgarten, G. Chindea, M. Vlad, E. Mihai, C. Andrieș, Editura IRI, București, 2003-2007.

² Damascius, *Despre primele principii*, trad. Marilena Vlad, Editura Humanitas, București, 2006.

ființă unul absolut. A doua parte este dedicată evoluției de după Plotin, cu capitole dedicate lui Porfir, Iamblichos și Proclus. A treia parte prezintă dezvoltarea acestui principiu la Damascius care, sesizând aporia principiului care se află dincolo de tot, dar este cauză absolută, găsește rezolvarea într-un principiu absolut, necoordonat și inefabil care, deși se lasă cunoscut doar într-o abordare mistică, împinge gândirea mai departe într-o tradiție de continuă depășire.

Pentru cine este importantă această carte? În primul rând, pentru studenții cărora problemele metafizicii antice le-au trezit interese formative, sau, cel puțin, informative, și care se pot familiariza cu aceste probleme în mod adecvat și fără eforturi deosebite de comprehensiune. În al doilea rând, pentru cercetătorii care cred că studierea unei probleme fundamentale poate fi tranșată în câteva articole. În al treilea rând, pentru publicul larg care, în căutarea proprie a sensului, poate regăsi aici volutele cele mai profunde ale gândirii antice în constituirea lumii prin acord cu gândirea.

Mihai M_AG_A